

ZATČENÍ MUŽE SE SKVĚLOU POVĚSTÍ

U vchodu do rozlehlé vily v Kempfenhausenu u Starnberského jezera jižně od Mnichova, domu s vysokými štíhlými okny, masivními okenicemi a pečlivě udržovanou zahradou, byla jenom skromná vizitka: KARL WOLFF.

Muž, který tu bydlel, měl skvělou pověst. Karl Wolff – úspěšný obchodník a reklamní zástupce nakladatelského domu v Kolíně nad Rýnem. Dvašedesát let, bílé vlasy, výrazné modré oči, přímé držení těla, nevtíravé vystupování. Několika svým přátelům Wolff naznačoval, že se v budoucnosti hodlá věnovat hlavně literární činnosti. Pro knihu životních vzpomínek nosil už v hlavě i název: Zwischen Befehl und Gewissen (Mezi rozkazem a svědomím). V roce 1961 učinil v tom směru první krok a v časopise Neue Illustrierte otiskl memoárovou studii o člověku, kterého dobře znal: o říšském vůdci SS Heinrichu Himmlerovi. Čtenářský ohlas byl příznivý, do Kempfenhausenu am Starnberger See došel autorský honorář a zdálo se, že je vše v pořádku.

Bylo – až do 18. ledna 1962.

Tehdy se přihodilo cosi, o čem se v Kempfenhausenu ještě dlouho hovořilo při tamním těžkém bavorském pivu. K Wolffově vile přijelo auto s mnichovskou poznávací značkou. Dva muži, kteří z vozu vystoupili, se sice na pohled podobali obchodním partnerům, jakých se tu střídalo nespočetně, ale otázka, kterou pánovi domu hned ve dveřích položili, neměla běžnou podobu:

„Jste Karl Wolff, narozený 13. května 1900 v Darmstadtu?“

„Ano. Co si přejete?“

„Musíte jet s námi!“

„Nechápu...“

List papíru s úřední hlavičkou, podpisy a razítkem vše vysvětlil. Nešlo o běžné obchodní partnery: ti dva byli kriminální úředníci, které sem se zatykačem od okresního soudu ve Weilheimu poslala státní prokuratura v Mnichově II.

Karl Wolff, úspěšný obchodní a reklamní zástupce.

Ale také Karl Wolff, bývalý SS-obergruppenführer a generál Waffen-SS, pobočník říšského vůdce SS Heinricha Himmlera, šéf jeho osobního štábu, spojovací důstojník SS v Hitlerově hlavním stanu, ke konci války pak nejvyšší velitel SS a policie na italském území ovládaném Němci.

Jeho zatčení nezůstalo bez ohlasu.

Kromě dopadení a únosu Adolfa Eichmanna z Argentiny do Izraele žádná podobná událost nepřipoutala k sobě počátkem šedesátých let takovou pozornost. Mnozí pocítili v okamžiku, kdy si na stránkách novin přečetli Wolffovo jméno, dokonce i mrazení v zádech. Wolff... onen oblíbený Himmlerův „Wölfchen“ – „Vlček“? Ano! Jako by náhle ožila minulost zdánlivě již zapomenutá a pohřbená pod nánosem času, smrti svědků a mlčení těch, kteří by mohli mluvit. Jaké asi důkazy má proti Wolffovi prokuratura? – uvažovali historici, žurnalisté i pamětníci minulé doby.

Čeho se bude týkat proces? Dozví se svět podrobnosti o dosud utajeném dění v úzkém okruhu nejvyšší elity „třetí říše“, k níž Wolff patřil? Pohyboval se přece v nejtěsnější blízkosti Hitlera, Himmlera, Bormanna, Heydricha – pomohou tedy jeho výpovědi osvětlit alespoň některá bílá místa na mapě historie nacismu? Objeví se nová fakta k ne zcela prozkoumanému zákulisí příprav a uskutečňování holocaustu – masového vyhlazování Židů? Potvrdí se to, co se o Wolffovi ve společenských kuloárech říkalo: že ve vrcholném esesáckém štábu představoval „aristokratický protiklad většiny svých druhů“ a že si i v „nejtěžších podmínkách zachoval lidskou tvář“?

Otázky, otázky, otázky.

Málo odpovědí, spíš žádné.

Podstata soudního přelíčení, které se v bavorské metropoli připravovalo, byla držena pod pokličkou služebního tajemství. Mnichovský vrchní státní prokurátor Weiss odpověděl reportérovi hamburského časopisu Der Spiegel větou hodnou krále Šalomouna: „Kdybych vám mohl říci, jaké konkrétní podezření proti Wolffovi existuje, pochopil byste, že vám nemohu říci zcela nic.“ Zůstávalo tedy mnoho volného prostoru

pro fantazii. A nezbývalo než čekat: až do dopoledních hodin pondělí 13. července 1964.

„JSEM NEVINEN!“

Vše bylo připraveno.

Diváci, novináři, televizní štáby z Německa i zahraničí. Půlhodinové zdržení zavinilo náhlé onemocnění jednoho z porotců a tím vyvolaná nutnost přivolání náhradníka. A pak se ještě seběhl rušivý incident, když k strážmistrovovi u vchodu do soudní síně přistoupil asi padesátiletý člověk.

„Chci se přihlásit jako svědek,“ řekl.

„Ohlásím vás u pana státního návladního. Nesmíte však v tom případě vstoupit do sálu.“

„Proč?“ ohradil se muž podrážděně.

„Tak zní předpis. Žádný ze svědků nesmí být ovlivněn průběhem líčení.“

„Takový předpis neuznávám,“ protestoval – a novináři, kteří uvítali vyrušení z nudy čekání, se k němu nahrnuli. Zableskly fleše. „Co je to za nesmysl?!“ křičel muž. „Sloužil jsem u SS a jsem na to hrdý. Nesmí tu dojít k dalšímu Eichmannovu procesu! Tady není Tel Aviv! Celý svět se musí dozvědět, že my nejsme vrahové!“

Strážmistrovovi přišla na pomoc posila, ale teprve po chvíli zápasu se jim podařilo odtáhnout muže do kanceláře a ověřit si jeho totožnost. Šlo o někdejšího sudetského Němce Josefa Fabera, narozeného v Karlových Varech.

Vyvedli ho před justiční palác a propustili.

O několik minut později zaujali svá místa soudci, porotci a obžalovaný. Karl Wolff o hlavu převyšoval své dva uniformované průvodce a nečinil to, co dělávají obžalovaní při podobných procesech, nezakrýval si obličej novinami – naopak: nastavil tvář čočkám fotoaparátů. Soudu předsedal okresní soudní ředitel dr. Emil Mannhardt a před sebou měl přes čtyřicet stran obžalovacího spisu, vedle sebe pak dvě dřevěné police s dalšími procesními materiály. Na židli před obžalovaným se usadil jeho právní zástupce dr. Rudolf Aschenauer, vyhlá-

šený specialista na obhajobu nacistických válečných zločinců. Bydlel zde v Mnichově, ale v poslední době trávil mnoho času na cestách mezi hlavním městem Bavorska a Frankfurtem nad Mohanem. Wolff nebyl totiž jeho jediným klientem, současně zastupoval ve frankfurtském procesu s osvětivskými vrahy snad nejhoršího z nich: Wilhelma Bogera, patologicky bezcitného tyрана z takzvaného politického oddělení a vynálezce pověstné „houpačky“, na níž mučil své oběti.

Dr. Mannhardt zjistil zatím Wolffovy nacionále.

„Mám vůči soudu osobní prosbu,“ ozval se potom obžalovaný. „Prodělal jsem nedávno infarkt a můj zdravotní stav vyžaduje, abych během líčení mohl pokud možno sedět.“

„Vyhovuje se,“ odpověděl předseda.

Soudní rada Heinz Jörka přednesl poté zahajovací usnesení. Když četl pasáž, že obžalovaný „je obviňován, že záměrně zabil při dvou samostatných činech, společně s jinými, s plným svým vědomím a z nízkých pohnutek, zákeřně a ukrutně v jednom případě nejméně jedno sto, v druhém případě nejméně 300 000 lidí“, zavrtěl Wolff nesouhlasně hlavou.

Slovo pak dostala obžaloba, představovaná státními návladními dr. Gustavem Matschlem a dr. Benediktem Huberem. „Ač to není pro Německo nikterak povznášející, ba naopak, musíme se během tohoto líčení vrátit,“ řekl úvodem dr. Matschl, „k onomu pověstnému konečnému řešení – to je k plánu fyzického vyhlazení Židů, k němuž mělo na základě Hitlerova rozkazu z počátku léta 1941 dojít na říšském území a na obsazených nebo ovlivňovaných oblastech... Hitlerův rozkaz ke zničení Židů prováděli vyšší a nižší vůdcové policie a SS ve vražedné akci, zorganizované Himmlerem a vysokými vůdci SS, policie a nacistické strany – a to masovými vraždami, jež uskutečňovaly zvláštní operační oddíly a komanda (Einsatzgruppe, Einsatzkommando), dále se pak zabýjelo zničující nucenou prací a otravnými plyny... Obžalovaný Wolff se jako nejbližší Himmlerův spolupracovník podílel na tomto konečném řešení židovské otázky. Tato jeho spolupráce s činiteli, kteří jsou plně odpovědní za vražedné akce, byla vědomá a Wolff se jí nebránil.“

První věcný bod obžaloby: Wolff v srpnu 1941 společně

s říšským vůdcem SS Himmlerem navštívil v Minsku „operační oddíl B“. Osobně se zúčastnil zastřelení asi jednoho sta osob, čímž posílil u důstojníků a mužstva komanda, jež tyto osoby likvidovalo, vůli k poslušnému uskutečňování všech protiprávních vražd.

Druhý bod obžaloby: V druhé polovině roku 1942 pomáhal Wolff organizovat bezpříkladné vyhlazovací akce v tzv. generálním gouvernementu, tedy v oblasti okupovaného Polska. U tehdejšího státního sekretáře v říšském ministerstvu dopravy dr. Ganzenmüllera z Himmlerova pověření obžalovaný Wolff prosazoval, aby říšské dráhy daly prostřednictvím generálního ředitelství východních drah v Krakově k dispozici četné vlakové soupravy k deportaci statisíců Židů z židovských domovských okresů a jiných shromažďovacích míst v generálním gouvernementu do likvidačních táborů Treblinka, Belzec a Sobibor. Tím obžalovaný zajistil a podporoval hromadnou vražednou akci, v jejímž rámci bylo jen od 22. července 1942 do konce září 1942 odvezeno z varšavského ghetta nejméně 300 000 Židů do tábora smrti Treblinka – a tam krutě, velmi krutě zabito.“

Prokurátor se posadil a předseda soudu oslovil Wolffa: „Chcete se, pane obžalovaný, vyjádřit k těmto obviněním?“

„Ano. A mé vyjádření je stručné: jsem nevinný,“ řekl bývalý generál SS.

V soudní síni bylo ticho. Wolffovy elegantní způsoby a kultivovaný hlas zanesly mezi diváky, kde bylo i dost mladých lidí, nejistotu. Jeden z přítomných novinářů o tom napíše: „Wolffovy ruce jsou ovšem zdánlivě čisté. Do jejich blízkosti se nedostala krev oněch tří set tisíc lidí, o nichž se tu hovoří. A také těch sto lidí kdesi v Minsku, daleko od Berlína, jen viděl umírat. Jen viděl...! Občan této země, který si teprve po krátkou dobu zvyká na právní stát, stojí s neporozuměním tváří v tvář procesům, v nichž jde o muže, který se prý stal vrahem daleko od místa činu. Pro tohoto občana patří k obrazu vraha pachatelova krví potřísněná ruka, doličný předmět, jímž byl zločin spáchán a s nímž je možno bodat, střílet, bít nebo škrtnout...“

„Jsem prostě nevinný,“ zopakoval o něco hlasitěji Wolff.
Ticho.